

Росіхін Василь Вячеславович

д-р. мед. наук, професор, професор кафедри урології та дитячої урології
Харківський національний медичний університет, Україна

Бухмін Олексій Вячеславович

канд. мед. наук, доцент, доцент кафедри урології та дитячої урології
Харківський національний медичний університет, Україна

Мошель Федір Геннадійович

асистент кафедри урології та дитячої урології
Харківський національний медичний університет, Україна

Демченко Сергій Михайлович

асистент кафедри урології та дитячої урології
Харківський національний медичний університет, Україна

Бухмін Олексій Олексійович

здобувач вищої освіти 2 медичного факультету
Харківський національний медичний університет, Україна

ПЕДАГОГІКА ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

***Анотація.** Проведен аналіз сучасних досягнень і перспектив використання штучного інтелекту (ШІ) у педагогіці. Розглянуто три основні моделі інтеграції ШІ в університетське навчання: AI-тьютор як помічник викладача, частковий «інструктор» та експериментальні AI-університети. Показано структурні зміни у педагогічному середовищі та перспективи розвитку: гібридні моделі навчання, підвищення ролі людського викладача у формуванні критичного мислення та професійних навичок. Висновок підкреслює, що майбутнє педагогіки ґрунтується на гармонійній взаємодії ШІ та людини, де технології посилюють, а не замінюють викладача.*

***Ключеві слова:** штучний інтелект, AI-тьютор, експериментальні AI-університети, гібридне навчання, персоналізація, педагогіка, критичне мислення, освітні технології, автоматизація навчання, університет.*

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активним запровадженням технологій штучного інтелекту (ШІ), які поступово трансформують традиційні педагогічні моделі. На сьогоднішній день немає університетів, де ШІ офіційно займає позиції викладача у статусі доцента чи професора, проте вже сформувалися проміжні форми його участі в освітньому процесі, що демонструють значний потенціал та динаміку зростання [1, 2, 3].

Моделі використання ШІ в університетах

Виділяються три основні моделі інтеграції ШІ в освітнє середовище [3, 4].

1. **AI-тьютор** - штучний інтелект виступає у ролі помічника викладача.

Він пояснює матеріал, відповідає на запитання студентів, пропонує завдання та забезпечує зворотний зв'язок, при цьому формальний статус викладача зберігається за людиною. Ця модель широко поширена в онлайн-освіті та дистанційних програмах.

2. Частковий «інструктор» - ШІ бере на себе окремі функції викладання: перевірку робіт, проведення обговорень та пояснення окремих тем. Він залишається допоміжним елементом процесу творення.

3. Експериментальні AI-університети - ШІ виконує майже всі функції викладача, а людина здійснює лише контроль. Такі проекти поки що знаходяться на стадії експериментів і не набули масового поширення.

Ефективність ШІ залежить від специфіки дисципліни. Найбільші результати спостерігаються у формалізованих галузях: програмуванні, математиці, статистиці, аналізі даних та машинному навчанні, де ШІ здатний не лише пояснювати матеріал, а й демонструвати покрокове вирішення завдань. Обмеження спостерігаються у гуманітарних та творчих дисциплінах, де важливі інтерпретація, критичне мислення та суб'єктивний аналіз [5].

Тривалість участі ШІ також варіюється: від супроводу студента протягом усього курсу до участі в окремих заняттях. Повністю автономне викладання ШІ протягом усього курсу залишається рідкістю [6, 7, 8].

Приклади впровадження ШІ в університетах

Реальні кейси демонструють різні підходи до інтеграції ШІ:

- **Hong Kong University of Science and Technology** запровадив «AI-лекторів» у рамках курсу Social Media for Creatives. Десять цифрових викладачів читають лекції, пояснюють матеріал та беруть участь у веденні курсу, включаючи використання цифрових образів відомих осіб для підвищення залученості студентів.

- **University of Staffordshire** показав обмеження повного заміщення викладача ШІ. Курс з програмування та кібербезпеки був побудований на матеріалах, згенерованих ШІ, проте студенти відзначили поверхневність змісту та помилки.

- **United States Military Academy at West Point** застосував робота Bina 48 на курсах філософії та етики. Робот брав участь у дискусіях, але відчував труднощі з опрацюванням складних питань, що підтвердило обмеженість ШІ у гуманітарних дисциплінах.

- **University of Helsinki** реалізував масовий курс Elements of AI, де ШІ адаптує матеріал під рівень студентів та підтримує навчання, але не замінює викладача. Курс залучив мільйони студентів та став прикладом успішної інтеграції ШІ у масову освіту.

- **Massachusetts Institute of Technology (MIT)** використовує програму Universal AI з AI-тьютором AskTIM, що виконує роль персонального помічника студента. ШІ забезпечує цілодобову підтримку, адаптує траєкторію навчання та підвищує ефективність освоєння матеріалу.

- **Stanford University** інтегрує ШІ як вбудований шар у освітній процес. Система Tutor CoPilot допомагає викладачеві в реальному часі, підвищуючи засвоєння матеріалу, особливо у студентів із нижчою підготовкою.

Додаткові AI-системи, такі як **Iris, CourseAssist та aiPlato**, ведуть діалог зі студентами, аналізують відповіді та формують індивідуальні траєкторії навчання, підвищуючи академічну результативність та задоволеність студентів.

Структурні зміни в університетському середовищі

Інтеграція ШІ можна представити як «теплову карту» університетів, де одні напрямки швидко автоматизуються, а інші набувають особливої цінності:

- **Висока вразливість:** дисципліни з формалізованим знанням та відповідями, що перевіряються, включаючи базовий рівень комп'ютерних наук, математику, економіку та масову онлайн-освіту. Тут ШІ здатний писати код, пояснювати рішення, генерувати завдання, що знижує потребу у викладачах початкового рівня.

- **Обмежений вплив ШІ:** право, теоретична психологія та вивчення мов, де ключові компетенції – аргументація, інтерпретація, комунікація – залишаються за людиною.

- **Зростання цінності людського викладача:** філософія, критичне мислення, медицина, інженерія, креативні індустрії та підприємництво. У цих галузях формування навичок та прийняття рішень неможливо повністю автоматизувати.

Особливого значення набуває нова категорія педагогів: дизайнери освітніх програм, AI-педагоги та архітектори курсів, які визначають де ШІ, а де людина і як організувати ефективне навчання.

Можливості та перспективи штучного інтелекту в медичній педагогіці

Сучасна медична освіта стоїть перед викликом поєднання теоретичних знань із практичними навичками, що вимагає високої точності, інтерактивності та персоналізації навчання. У цьому контексті технології штучного інтелекту (ШІ) відкривають нові горизонти для формування ефективних освітніх моделей, які здатні значно підвищити якість підготовки майбутніх медичних фахівців.

Інтелектуальні тьютори та персоналізоване навчання

Одним із ключових напрямів є впровадження AI-тьюторів, здатних надавати студентам персоналізовану підтримку. Такі системи можуть адаптувати навчальний матеріал під індивідуальний рівень знань, пропонувати завдання різної складності та контролювати темп засвоєння інформації. У медичній педагогіці це особливо цінно при освоєнні складних тем, таких як анатомія, фармакологія або клінічні алгоритми, де помилки можуть мати критичні наслідки. AI-тьютори дозволяють студентам багаторазово повторювати практичні вправи та отримувати миттєвий зворотний зв'язок, що значно підвищує ефективність навчання.

Симуляції та віртуальні лабораторії

ШІ відкриває широкі можливості для моделювання медичних процедур через віртуальні симуляції та лабораторні роботи. Студенти можуть тренуватися у виконанні хірургічних маніпуляцій, діагностичних процедур або обстежень пацієнтів у безпечному цифровому середовищі. Використання алгоритмів машинного навчання дозволяє симуляціям підлаштовуватися під дії студента, створюючи сценарії ускладнень або нестандартних випадків, що сприяє розвитку критичного мислення та клінічного аналізу.

Аналіз клінічних даних та підтримка прийняття рішень

ШІ здатний обробляти великі обсяги медичної інформації, включаючи електронні медичні картки, результати лабораторних досліджень та зображення медичних сканерів. У педагогічному процесі це відкриває можливість навчати студентів інтерпретації складних даних за допомогою інтелектуальних систем, які підказують алгоритми діагностики або пропонують альтернативні підходи. Таким чином, ШІ не замінює викладача, а виступає асистентом, який допомагає студенту швидше засвоювати клінічну логіку та приймати обґрунтовані рішення.

Телемедицина та дистанційне навчання

У період розвитку дистанційної освіти та телемедицини ШІ дозволяє організовувати інтерактивні курси, де студенти взаємодіють із віртуальними пацієнтами або AI-лектором. Такий підхід сприяє підвищенню доступності освіти та дозволяє відпрацьовувати практичні навички незалежно від географічного розташування. Крім того, ШІ може автоматично оцінювати прогрес студентів та рекомендувати індивідуальні траєкторії навчання.

Перспективи розвитку

У найближчі роки передбачається:

- **Інтеграція гібридних моделей навчання**, де людина викладач формує стратегію, а ШІ забезпечує персоналізацію та контроль засвоєння матеріалу;

- **Розширення віртуальних симуляцій та клінічних лабораторій**, включно зі сценаріями рідкісних та складних випадків;

- **Застосування AI для аналізу компетенцій та прогнозування результатів навчання**, що дозволяє виявляти слабкі місця та ефективно коригувати навчальні плани;

- **Розвиток інтерактивних AI-помічників для наставництва**, які допомагають формувати клінічне мислення та прийняття рішень у складних медичних ситуаціях.

Таким чином, штучний інтелект у медичній педагогіці не лише підвищує ефективність засвоєння знань і розвиток практичних навичок, а й змінює саму парадигму навчання, створюючи умови для гнучкого, адаптивного та безпечного освітнього процесу. Основний виклик полягає у збереженні балансу між технологіями та людським фактором: викладачі залишаються ключовими для розвитку критичного мислення, етичних цінностей та професійної відповідальності майбутніх медиків.

Перспективи розвитку педагогіки

Сучасні тенденції показують глибоке зрушення: навчання перестає бути лише передачею знань і стає формуванням мислення, досвіду та здатності вирішувати складні завдання. У найближчі 10 років очікується:

- скорочення викладачів базових дисциплін та масових курсів до 30–50%;
- зростання попиту на наставників, практиків та мислителів, здатних розвивати критичне мислення та професійні компетенції;
- широке впровадження гібридних моделей, де викладач-людина виконує стратегічну функцію, а ШІ забезпечує пояснення, підтримку та персоналізацію.

Таким чином, ключовий принцип педагогіки в епоху ШІ можна сформулювати так: чим простіше пояснити предмет, тим швидше його автоматизує ШІ; чим складніше розвивати мислення та професійну ідентичність, то цінніша роль викладача.

Висновок. Штучний інтелект вже став важливим учасником освітнього процесу, виступаючи як спів-викладач, AI-тьютор та асистент. Він підвищує доступність, персоналізацію та масштабованість навчання, але не здатний повністю замінити людину у формуванні мислення, критичного аналізу та професійних навичок. Майбутнє педагогіки будується на гармонійній взаємодії ШІ та людського потенціалу, де технології посилюють, а не витісняють викладача.

Список використаних джерел:

1. Коваленко, О.В. (2025). Штучний інтелект у навчальних системах: теорія і практика [Монографія]. Львів:

ЛНУ імені Івана Франка.

2. Бондаренко, М.М. (2024). Інтелектуальні технології в освіті: педагогічні умови успішної імплементації. *Педагогічні дослідження*, 32(1), 45–59.
3. Сидоренко, Т.П. (2025). Персоналізація освіти з використанням штучного інтелекту: теоретичні аспекти й практичні моделі. *Журнал педагогічних досліджень*, 18(2), 78–92.
4. Ilic, P., Casebourne, I., & Wegerif, R. (Eds.). (2024). *Artificial intelligence in education: The intersection of technology and pedagogy*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-71232-6>
5. Ranieri, M., Cuomo, S., & Biagini, G. (2026). *Artificial intelligence in school: A pedagogical framework for critical AI literacy*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-032-15918-2>
6. Cruz-Benito, J. (Ed.). (2022). *AI in education*. MDPI. <https://www.mdpi.com/books/book/5611>
7. Khine, M. S. (Ed.). (2024). *Artificial intelligence in education: A machine-generated literature overview*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-97-9350-1>
8. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Center for Curriculum Redesign. <https://journalss.org/index.php/ust/article/view/8340>